

- 1.เรื่อง การพัฒนาศักยภาพเด็กไทยในศตวรรษที่ 21
- 2.ชื่อ-นามสกุล นางสาวศิริลักษณ์ เขียวชาญ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
- 3.ชื่อหน่วยงาน กลุ่มอนามัยเด็กวัยเรียนวัยรุ่น สำนักส่งเสริมสุขภาพ
- 4.หลักฐานและเหตุผล

ประเทศไทยก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร กำลังเผชิญกับสถานการณ์ท้าทายรอบด้าน เด็กไทยเกิดน้อยด้วยคุณภาพ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แม่วัยรุ่นมีจำนวนมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางสังคมกลุ่มเปราะบาง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารทางสังคมออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนในทุกช่วงวัย จากสถานการณ์ภาวะสุขภาพเด็กวัยเรียนวัยรุ่นในประเทศไทย พบว่า เด็กอายุ 6-14 ปี มีภาวะสูงตีสมีส่วนร้อยละ 55.5 เริ่มอ้วนและอ้วน ร้อยละ 13 เตี้ย ร้อยละ 12.9 ส่วนสูงเฉลี่ยที่อายุ 12 ปี ชาย 147.1 เซนติเมตร หญิง 148.3 เซนติเมตร ส่วนสูงเฉลี่ยอายุ 19 ปี เพศชาย 170.9 เซนติเมตร เพศหญิง 158.1 เซนติเมตร ซึ่งยังไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่กำหนดให้ในปี 2570 เด็กอายุ 6 – 14 ปี สูงตีสมีส่วน ร้อยละ 65 เริ่มอ้วนและอ้วน ไม่เกินร้อยละ 10 เตี้ย ไม่เกินร้อยละ 5 และพอม ไม่เกินร้อยละ 5 ส่วนสูงเฉลี่ยที่อายุ 12 ปี เด็กชาย 152 เซนติเมตร เด็กหญิง 153 เซนติเมตร และอายุ 19 ปี ชาย 175 เซนติเมตร หญิง 165 เซนติเมตร นอกจากนี้จากการสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์เด็กไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปี 2564 พบว่า เด็กมีระดับสติปัญญา (IQ) เฉลี่ย 102.8 เพิ่มขึ้น 4.5 จุด และในส่วนของความฉลาดทางอารมณ์ พบว่ามีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติขึ้นไป ร้อยละ 83.4 และควรพัฒนา ร้อยละ 16.6 ดังนั้น รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนงานตามแผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต โดยเฉพาะเด็กวัยเรียน วัยรุ่น มุ่งปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย จิตอาสา พัฒนาทักษะการเรียนรู้สอดรับในศตวรรษที่ 21 ให้เด็กยุคใหม่ รู้จักคิด วิเคราะห์ เรียนรู้ แก้ปัญหาปรับตัว รอบรู้ เท่าทัน ทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิตดีขึ้น

ภายใต้การสานพลังยกระดับความร่วมมือจาก 12 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข มีเจตนารมณ์สร้างความเข้มแข็งยกระดับความร่วมมือการพัฒนาศักยภาพเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 พ.ศ. 2565-2570 “เด็กไทยในศตวรรษที่ 21 เก่ง ดี มีทักษะ แข็งแรง” ตามกรอบแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ด้วยหลัก 4 H ได้แก่ 1) เก่ง (Head) : คิด วิเคราะห์ สติปัญญาดี มีสมรรถนะสูง 2) ดี (Heart) : มีคุณธรรม จริยธรรม จิตใจดี มีวินัย จิตอาสา 3) มีทักษะ (Hand) : ทักษะเรียนรู้ ทักษะปฏิบัติ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และ 4) แข็งแรง (Health) : รอบรู้ ปลอดภัย สุขภาพกายจิตดี เพื่อสานพลังยกระดับความร่วมมือพัฒนาศักยภาพเด็กไทย ผลักดันระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติ

อย่างเป็นทางการ สรร้างกลไกขับเคลื่อนให้เอื้อต่อการดำเนินงานระดับพื้นที่ เชื่อมโยงกับแนวนโยบายรัฐบาล และแผนยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุเป้าหมายอย่างยั่งยืน

ภาพ 1 กรอบการขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพเด็กไทยในศตวรรษที่ 21

การดำเนินงานของ 12 กระทรวง ได้กำหนดบทบาท ดังนี้ 1) กระทรวงสาธารณสุข ผลักดันให้เกิดความร่วมมือเชิงนโยบายการพัฒนาสุขภาพด้านสุขภาพเด็กและเยาวชนแบบบูรณาการ สนับสนุนให้เกิดนโยบายและมาตรการ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีทักษะสุขภาพ ทักษะชีวิต และพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ จัดบริการให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันควบคุมโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม 2) กระทรวงศึกษาธิการ สร้างแหล่งเรียนรู้ เพิ่มช่องทางหรือรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถเข้าถึงบริการการศึกษาได้อย่างทั่วถึง พัฒนาความร่วมมือการบูรณาการการทำงานร่วมกันในการจัดการศึกษา และการใช้ประโยชน์ข้อมูลสารสนเทศ ร่วมกัน 3) กระทรวงมหาดไทย สนับสนุนส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาสุขภาพเด็กไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความรู้และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาสุขภาพเด็กไทยตามกลยุทธ์ 4H 4) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพเด็กและเยาวชน โดยใช้กิจกรรมกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างสุขภาพอย่างยั่งยืนจนเป็นวิถีชีวิต ส่งเสริมและสนับสนุน ให้เด็กและเยาวชน เกิดการเรียนรู้ มีทักษะและตระหนักถึงความสำคัญของกีฬา นันทนาการ และวิทยาศาสตร์การกีฬา 5) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพให้กับเด็กและเยาวชน มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 6) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาทักษะ ความสามารถ และรูปแบบการจัดทาโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิต นักศึกษา ให้มีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม รวมถึงส่งเสริมหลักคิดที่ถูกต้องโดยสอดแทรกหลักคุณธรรมจริยธรรม การมีจิตสาธารณะ การเคารพกฎหมาย และกติกาของสังคม รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาบัณฑิตพันธุ์ใหม่ด้วยการปรับปรุงแบบ การเรียนรู้

และการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน 7) **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเสริมสร้างองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ด้านการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเพิ่มทักษะชีวิตให้เด็กวัยเรียนวัยรุ่น และสามารถนำไปพัฒนาตนเองและขยายผล สร้างอาชีพเสริมด้านการเกษตรในครัวเรือนได้ และเป็นทางเลือกในการสร้างอาชีพในอนาคต 8) **กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม** พัฒนาศักยภาพ สร้างความตระหนักรู้ และยกระดับทักษะ ด้านดิจิทัลให้กับประชาชนทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียน นักศึกษา แรงงานในภาคอุตสาหกรรม รวมถึงผู้สูงอายุและผู้พิการ ส่งเสริมสนับสนุนดำเนินการจัดกิจกรรมกับกลุ่มเด็กวัยเรียน เยาวชน ให้มีพฤติกรรม คนรุ่นใหม่ทันสมัยต้านข่าวปลอม (Anti Fake news) 9) **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** สนับสนุน สื่อการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาให้กับโรงเรียนและสถาบันการศึกษา ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 สนับสนุนและส่งเสริม การดำเนินกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาระบบน้ำดื่มสะอาดในพื้นที่โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน 10) **กระทรวงยุติธรรม** ดูแล บำบัด แก้ไข พื้นฟูร่างกาย และจิตใจเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยเน้นพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ สงเคราะห์ช่วยเหลือ เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยประสานความร่วมมือกับเครือข่ายชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน 11) **กระทรวงแรงงาน** พัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้แก่กำลังแรงงานและส่งเสริมทักษะอาชีพให้แก่กำลังแรงงานเยาวชนก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และความต้องการของตลาดแรงงาน มีอาชีพ มีรายได้ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัว และ 12) **กระทรวงวัฒนธรรม** สร้างจิตสำนึก สร้างค่านิยม และวิถีชีวิตที่ดีงามในสังคมไทยต่อเด็กและเยาวชน และบริหารจัดการความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ให้มีคุณภาพมาตรฐานสำหรับเด็กและเยาวชน

ภาพ 2 รายละเอียดโครงการเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 เก่ง ดี มีทักษะ แข็งแรง ปีพ.ศ. 2565-2570

5. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาศึภภเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 มุ่งให้เด็กไทยมีความรู้ เป็นคนดี และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ภายใต้การยกระดับความร่วมมือการดำเนินงานร่วมกันด้วยหลัก 4H โดยความร่วมมือบูรณาการการทำงานร่วมกัน ภายใต้การมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (Home)
- 2) เพื่อให้เด็กไทยได้เรียนรู้ และได้รับการพัฒนาแบบบูรณาการ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างครอบคลุมและครบวงจร ทั้งทักษะคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาที่ซับซ้อน คิดสร้างสรรค์ รู้เท่าทัน ทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะภาษา กีฬา นันทนาการ ศิลปะ ดิจิทัล และใช้เทคโนโลยีสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ทักษะวางแผนชีวิตและวางแผนการเงิน ทักษะเรียนรู้ เชื่อมต่อกับวิถีโลกการทำงาน ทักษะอาชีพ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ ทักษะชีวิต การอยู่ร่วมกันและทำงานภายใต้พหุสังคมวัฒนธรรม ระบบสุขภาพในโรงเรียนหรือสถานศึกษา ความฉลาดรู้ทางกาย ความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ รวมถึงการส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีความเข้มแข็ง มีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้วิถีชีวิตต่อไป (Next Normal)

6. วิธีกร/ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ

- 1) ประสานงานร่วมกับกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามทิศทางการพัฒนาศึภภเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ระหว่าง 12 กระทรวง
- 2) ประชุมขับเคลื่อนการพัฒนาศึภภเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 : กำหนดทิศทาง รายงานการติดตามความก้าวหน้า
- 3) จัดงานพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงยกระดับความร่วมมือการพัฒนาศึภภเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 พ.ศ 2565 - 2570 “เด็กไทยในศตวรรษที่ 21 เก่ง ดี มีทักษะ แข็งแรง” ในวันที่ 9 มิถุนายน 2565 ณ ทำเนียบรัฐบาล โดยมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน
- 4) ประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนการพัฒนาศึภภเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อกำหนดแนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงาน และจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาศึภภเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ปี 2565 – 2570
 - จัดทำแผนปฏิบัติการ ค่าเป้าหมาย มาตรการ ตัวชี้วัดสำคัญในการดำเนินงาน
 - จัดทำระบบรายงานข้อมูล
- 5) กำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหาร

7.สรุปและข้อเสนอแนะ

อยู่ระหว่างการดำเนินงาน โดยกำหนดจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทำแผนปฏิบัติการการพัฒนาศึภภเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ระหว่างวันที่ 13-15 มีนาคม 2566

8. ช่องทางการเผยแพร่

เว็บไซต์กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และเว็บไซต์ 12 กระทรวง